

Dokumentacja złożona do konkursu na kuratorski projekt wystawy w
Pawilonie Polskim na 16 Międzynarodowej Wystawie Architektury w
Wenecji w 2018r.

Tytuł: THE SECRET GARDENS

Kuratorzy: Monika Arczyńska, Maksymilian Bochenek,
Łukasz Pancewicz

THE SECRET GARDENS

I GIARDINI SEGRETI

KONCEPCJA WYSTAWY

*Ogród giardino secreto lub giardino segreto obejmował niewielką przestrzeń, wydzieloną ogrodzeniem z większego założenia ogrodowego i przeznaczony był do kameralnego wypoczynku. [...] W odróżnieniu od głównej - reprezentacyjnej części założenia ogrodowego, giardino secreto był miejscem zacisznym, służył gospodarzowi willi, odbywały się tu nieoficjalne spotkania [...]**

Szczodrość architektury, o której piszą kuratorki Biennale, oznacza między innymi dawanie jej użytkownikom poczucia godności i swobodnego korzystania z przestrzeni. Obejmuje również wolność przekraczania barier - zarówno realnych, jak i symbolicznych. Obiekt architektoniczny jest tłem i aktywatorem (*enabler*) kontaktu między ludźmi. Odwoływał się do tego także Alejandro Aravena, kurator poprzedniej wystawy.

Realizacja wizji idealnej architektury - szczodrej i integrującej - wymaga znalezienia sposobu pogodzenia jej roli ze zjawiskami prywatyzacji, segregacji i selekcji. Wydzielanie dostępu do przestrzeni jest narzędziem związanym z działaniem rynku, generowaniem wartości finansowych, ale też różnicowaniem ludzi. Prawo korzystania z przestrzeni stało się przywilejem.

Pawilon POLONIA znajduje się na krawędzi Giardini i tworzy mur pomiędzy przestrzenią ogrodów Biennale a miastem. Budynek jest odwrócony tyłem do ulicy Viale IV Novembre, a jedyny łącznik ze światem zewnętrznym to wyjście ewakuacyjne, używane wyłącznie w sytuacjach awaryjnych. Tylne elewacje, zaniedbane i pełniące czysto użytkowe funkcje, nie niesie ze sobą żadnych szczególnych wartości architektonicznych ani estetycznych. Budynek nabiera znaczenia wyłącznie przez kilka miesięcy w roku, kiedy wydziela obszar Biennale, ale wystawy i związane z nimi wydarzenia odbywają się wyłącznie od strony Giardini. Nawet wtedy widok od zewnątrz kontrastuje z odbywającym się za murem światem architektury lub sztuki.

Tytułowe *Tajemnicze Ogrody*, przestrzeń Giardini, stają się dostępne dzięki wprowadzeniu dwóch ścian luster pozwalających na kontakt między ludźmi obecnymi przy frontowej i tylnej ścianie pawilonu. Wystawa nawiązuje do zmian, jakim ulegały miejskie parki z końcem XIX w. i nadejściem współczesności. Z zamkniętych, prywatnych przestrzeni, zmieniały się w otwarte miejsca kontaktu, gwarantując dostęp i możliwość spotkania każdemu użytkownikowi. Otwarty dostęp stał się jednym z podstawowych przywilejów mieszkania w nowoczesnym mieście.

* L. Majdecki „Historia ogrodów”, Warszawa, Państwowe Wydawnictwa Naukowe, 1972

fot. Google StreetView

SCENARIUSZ WYSTAWY

Proponowana interwencja buduje nowe zasady przestrzenne. Daje możliwość uczestnictwa zarówno odwiedzającym Biennale, jak i przechodniom od strony miasta. Ustawiony w pawilonie lustrzany korytarz łączy dwa kluczowe punkty - front od strony Giardini i tylną ścianę pawilonu, wychodzącą na ulicę Viale IV Novembre. Pełni funkcję horyzontalnego peryskopu - dzięki serii odbić odwiedzający będą mogli dostrzec, co dzieje się w przestrzeni za pawilonem, a mieszkańcy - podglądać Giardini.

Tytułowe "Tajemnicze ogrody" nabierają podwójnego znaczenia. Giardini to miejsce „za murem”, o elitarnym charakterze, szczelnie odgródzone od miasta i corocznie przeznaczane wyłącznie na potrzeby Biennale Architektury lub Sztuki. Drugie znaczenie pozwala spojrzeć na ogrody jako miejsce odkrywające i otwierające się na marginalizowane sąsiedztwo Giardini.

Wnętrze pawilonu zostanie uwolnione od swojej funkcji, a kubatura wnętrza nie będzie ani widoczna, ani istotna dla odwiedzających. Zwielokrotnienie odbić i optyczne otwarcie na ulicę stworzy iluzoryczną przestrzeń pasażu. Pawilon przestanie być wyłącznie obiektem wystawienniczym, a stanie się symbolicznym i wizualnym łącznikiem między miastem a Giardini. Dzięki temu zabiegowi pawilon, pełniący jednocześnie funkcję kontenera dla wystaw i ogrodzenia wydzielającego teren Giardini, będzie elementem ekspozycji.

Wejścia do pawilonu zostaną tak zaaranżowane, aby umożliwić zagłębienie w obu kierunkach - na teren Biennale oraz na Viale IV Novembre. Wnętrze obiektu będzie niedostępne dla zwiedzających (jedynie przedsionek zostanie udostępniony odwiedzającym). Drzwi pawilonu od strony ulicy będą zamykane poza godzinami otwarcia Biennale, a podczas wystawy dostęp zostanie zabezpieczony uzgodnionym z administracją wystawy rozwiązaniem (np. szkłem przeciwwłamaniowym i dodatkowym systemem alarmowym; ponieważ wnętrze pawilonu nie będzie dostępne dla odwiedzających, tylne drzwi nie będą musiały spełniać roli wyjścia ewakuacyjnego).

PRZEDSIONEK I TYŁ PAWILONU

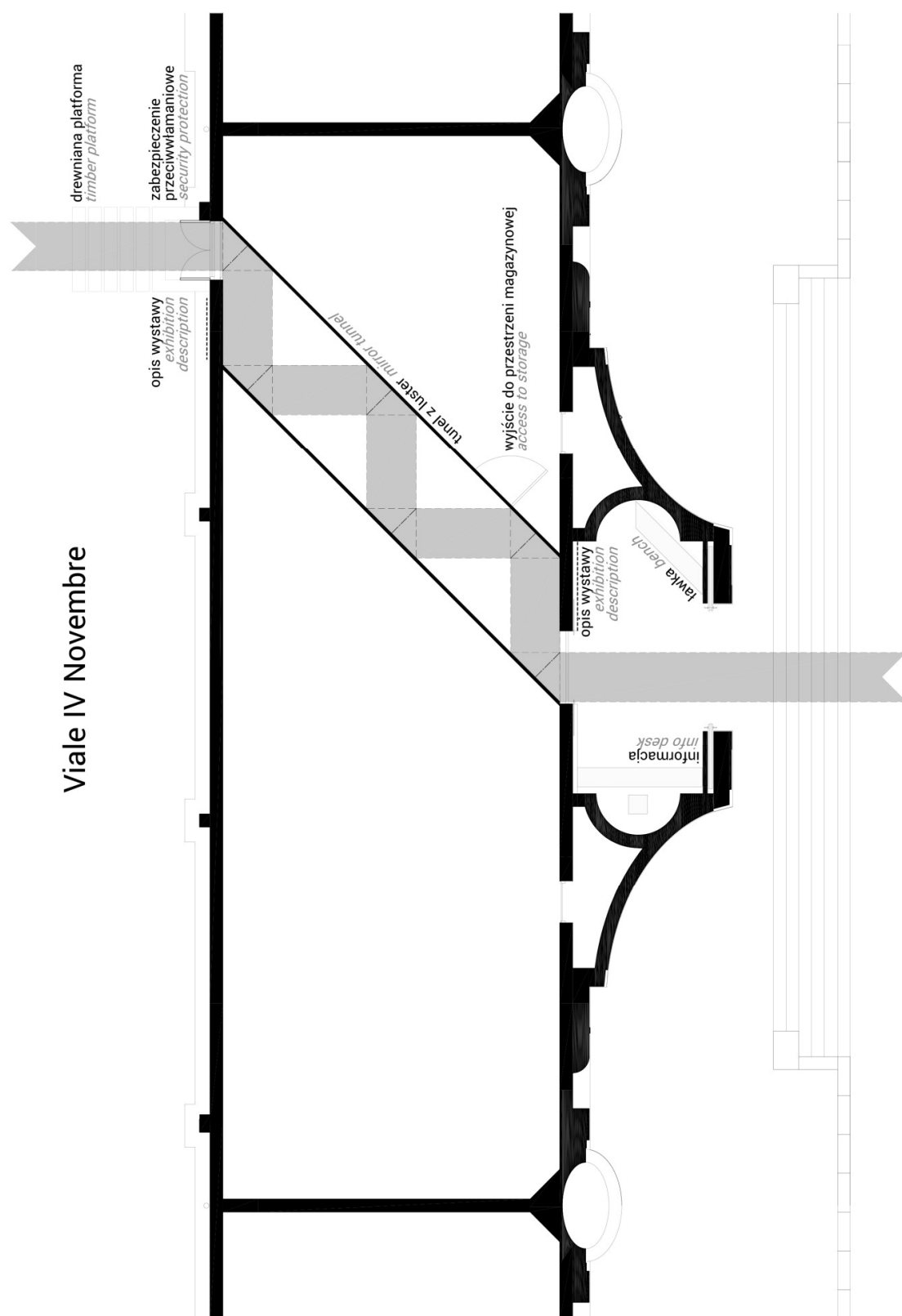
Przedsionek jedynym miejscem dostępnym dla odwiedzających. Będą mogli zajrzeć tam do wnętrza „peryskopu”, patrząc na odbicie ulicy oraz zapoznać się z ideą ekspozycji. Na ścianie po prawej stronie zostanie umieszczony opis wystawy oraz mapy i fotografie zaplecza, wyjaśniające historię i przestrzenny kontekst miejsca. Mapa z zaznaczoną trasą dojścia do tyłu pawilonu będzie znajdować się na rozdawanej odwiedzającym ulotce.

Od strony Viale IV Novembre, przy wyjściu ewakuacyjnym pawilonu zostanie udostępniony opis projektu wystawy. Do drzwi prowadzić będzie drewniany podest łączący się z chodnikiem. Na samej ścianie nie zostaną umieszczone żadne widoczne z daleka znaki ani opisy – otwarcie tylnych drzwi będzie jedynym symbolem zaproszenia.

DODATKOWE WYPOSAŻENIE PAWILONU

W lustrzanej ścianie tunelu zamontowane zostaną ukryte drzwi, dzięki którym będzie można wejść do wyłączzonego dla publiczności pawilonu, częściowo przeznaczonego na cele magazynowe.

W przedsionku znajdzie się także biurko i krzesło dla osoby pilnującej wystawy oraz ławka ustawiona pod takim samym kątem jak lustro peryskopu, pozwalając na obserwowanie odbicia na siedząco.

OTWARCIE WYSTAWY

Jeśli będzie możliwe uzyskanie zezwolenia od władz Wenecji, wernisaż odbędzie się jednocześnie od strony Giardini oraz od Viale IV Novembre, umożliwiając zagłądanie w obu kierunkach. Postawi to znak równości pomiędzy frontem a zapleczem budynku oraz między oficjalnymi uczestnikami wydarzenia a przechodniami. Planowane jest rozesłanie informacji o wydarzeniu do mieszkających w okolicy osób.

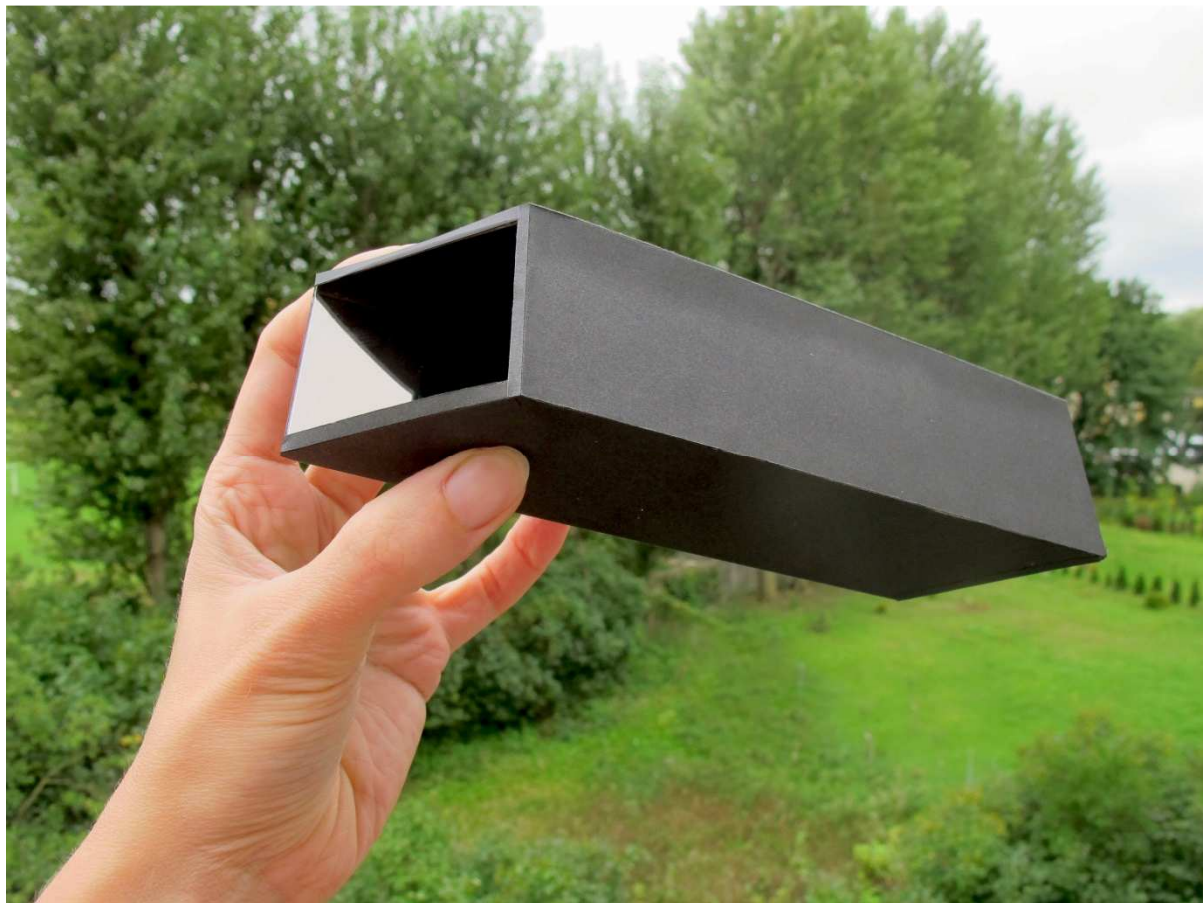
KATALOG

Wystawie będzie towarzyszył katalog złożony z tekstów zaproszonych autorów oraz serii fotografii lub grafik, wydany w nakładzie tysiąca egzemplarzy. Zostaną poruszone między innymi następujące tematy:

- Miasto „porowate” (termin, do którego odnosił się Richard Sennett, oznaczający miasto umożliwiające kontakt między różnymi użytkownikami i mieszkańcami)
- Prywatyzacja i dostęp do przestrzeni w mieście
- Ewolucja parków i miejskich ogrodów – od prywatnej enklawy do ogólnodostępnej, egalitarnej przestrzeni
- Historia weneckich Giardini jako przestrzeni miejskiej przekształcenia ich w enklawę sztuki

ULOTKI I GADŻETY

Oprócz ulotek wyjaśniających ideę wystawy zostaną przygotowane gadżety – kartonowe peryskopy powtarzające kształt i proporcje lustrzanej instalacji w pawilonie.

STRESZCZENIE SCENARIUSZA WYSTAWY

Tytułowe "Tajemnicze ogrody" służą zbudowaniu dwóch równoległych narracji. Weneckie Giardini to miejsce „za murem”, udostępniane tylko przy okazji Biennale Architektury i Sztuki, posiadające elitarny charakter. Niedostępne od strony mieszkalnej części Castello pozostaje ukryte za wysokimi murami pawilonów. Analogicznie - domy, ulice, place, na których toczy się codzienne życie pozostają ukryte dla nie tylko dla odwiedzających Biennale, ale dla ich twórców, architektów, planistów, artystów. Proponowana interwencja buduje nowe zasady przestrzenne. Daje możliwość uczestnictwa zarówno odwiedzającym Biennale, jak i przechodniom od strony miasta.

Ustawiony w pawilonie lustrzany korytarz łączy dwa kluczowe punkty - front od strony Giardini i tylną ścianę pawilonu, wychodzącą na ulicę Viale IV Novembre. Pełni funkcję horyzontalnego peryskopu - dzięki serii odbić odwiedzający będą mogli dostrzec, co dzieje się w przestrzeni za pawilonem, a mieszkańcy - podglądać Giardini.

Wnętrze pawilonu zostanie uwolnione od swojej funkcji, a jego kubatura nie będzie ani widoczna, ani istotna dla odwiedzających. Zwielokrotnienie odbić i optyczne otwarcie na ulicę stworzy iluzoryczną przestrzeń pasażu. Pawilon przestanie być wyłącznie obiektem wystawienniczym, a stanie się symbolicznym i wizualnym łącznikiem między miastem a Giardini. Wejścia do pawilonu zostaną tak zaaranżowane, aby umożliwić zaglądanie w obu kierunkach - na teren Biennale oraz na ulicę Viale IV Novembre.

PRZEDSIONEK I TYŁ PAWILONU

Przedsionek będzie jedynym miejscem dostępnym dla odwiedzających. Będą mogli zajrzeć tam do wnętrza „peryskopu”, patrząc na odbicie ulicy oraz poznać z ideę ekspozycji. Na ścianie po prawej stronie zostanie umieszczony opis wystawy oraz mapy i fotografie zaplecza, wyjaśniające historię i przestrzenny kontekst tego miejsca. Mapa z zaznaczoną trasą dojścia do tyłu pawilonu będzie znajdować się na rozdawanej odwiedzającym ulotce.

Od strony Viale IV Novembre, przy wyjściu ewakuacyjnym pawilonu zostanie udostępniony opis projektu wystawy. Do drzwi prowadzić będzie drewniany podest łączący się z chodnikiem.

DODATKOWE WYPOSAŻENIE PAWILONU

W przedsionku znajdzie się także biurko i krzesło dla osoby pilnującej wystawy oraz ławka ustawiona pod takim samym kątem, jak lustro peryskopu, pozwalając na obserwowanie odbicia w pozycji siedzącej.

OTWARCIE WYSTAWY

Jeśli będzie możliwe uzyskanie zezwolenia od władz Wenecji, wernisaż odbędzie się jednocześnie od strony Giardini oraz od Viale IV Novembre, umożliwiając zaglądanie w obu kierunkach. Postawi to znak równości pomiędzy frontem a zapleczem budynku oraz między oficjalnymi uczestnikami wydarzenia a przechodniami.

KATALOG – PUBLIKACJA

Integralnym elementem wystawy będzie przygotowanie i wydanie publikacji o przestrzeniach granicznych, „porowatości” miasta (tworzeniu przestrzeni pozwalających na kontakt różnych grup mieszkańców) i roli przestrzeni otwartych.